

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 3 Hoe is het om een vleermuis te zijn?

11 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg met een citaat uit tekst 7 dat Nagels probleem van de vleermuizen een epistemologisch probleem van andere geesten is: we weten volgens Nagel niet hoe het is om de ervaring van vleermuizen te hebben en we hebben dus onvoldoende kennis van hun geest, hun ‘innerlijke leven’ 1
- een uitleg met een citaat uit tekst 7 dat Nagels probleem van de vleermuizen een conceptueel probleem van andere geesten is: het gaat om het begrijpen van de subjectieve ervaring van de vleermuis, dus om het begrijpen van andere geesten 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Nagel bespreekt in tekst 7 het epistemologisch probleem van andere geesten. Hij wil zoeken naar een manier om van ons eigen geval te extrapoleren naar het innerlijke leven van de vleermuis, maar dat kan niet volgens hem. Zo zegt hij aan het eind van het fragment: “We moeten ons afvragen of er een methode is waarmee we van ons eigen geval kunnen extrapoleren naar het innerlijke leven van een vleermuis”. We hebben daarmee geen volledige kennis van de geest van vleermuizen waardoor dit een epistemologisch probleem van andere geesten is 1
- Nagel bespreekt in tekst 7 dat we op grond van onze eigen ervaringen niet kunnen begrijpen hoe het is om een vleermuis te zijn. Zo zegt hij: “dat lijkt problemen op te leveren bij het begrijpen hoe het is om een vleermuis te zijn”. Daarmee gaat het om de privé-ervaringen van de vleermuis ten opzichte van de privébelevingen van mensen en is het dus een conceptueel probleem van andere geesten 1

12 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat de sense-data van vleermuizen volgens Russel zowel subjectief als objectief zijn: sense-data zijn pure ongeïnterpreteerde ervaringen en daarin zijn ze onbetwifelbaar dus objectief maar wel alleen van de waarnemer dus tegelijkertijd subjectief 1
- een uitleg met het verschil tussen kennis door vertrouwdheid en kennis door beschrijving dat de eerste zin in tekst 7 ook het metafysisch probleem ten aanzien van andere geesten oproept: omdat we zelf geen directe vertrouwdheid hebben met de sense-data van vleermuizen maar ook geen eigen sense-data hebben die we kunnen gebruiken om deze te beschrijven, kunnen we twifelen aan het bestaan van de ervaringen van vleermuizen 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Russell zijn sense-data pure ongeïnterpreteerde ervaringen. Omdat ze gegeven zijn, zijn ze onbetwifelbaar en ben je onfeilbaar in het hebben van deze sense-data en zo zijn ze in zekere zin dus objectief. Echter, omdat ze wel alleen van de specifieke waarnemer zijn en een ander er nooit toegang toe heeft, zijn sense-data ook subjectief 1
- Bij de vleermuizen levert dat ook het metafysisch probleem van andere geesten op. We hebben zelf geen directe vertrouwdheid met de sense-data van vleermuizen waardoor we de objectiviteit daarvan niet vast kunnen stellen. We hebben ook geen eigen sense-data die we kunnen gebruiken om de ervaringen van vleermuizen te beschrijven, waardoor we kunnen twijfelen aan het bestaan van de ervaringen van vleermuizen 1

13 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van een dispositionele analyse van een kleur: x is R als en slechts als x in condities C bij subjecten S respons R voortbrengt / x is rood dan en slechts dan als onder normale omstandigheden x een rood-ervaring voortbrengt bij mensen 1
- een argumentatie met het voorbeeld van de vleermuizen of kleuren een projectie zijn van onze geest of dat ze een dispositie zijn van objecten in de buitenwereld 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- De dispositionele analyse van kleurwaarneming zegt dat een kleur een kleur is als een object van die kleur bij normale waarnemers onder normale omstandigheden die ervaring van de kleur voortbrengt. Zo is een banaan geel als en slechts als de banaan normale menselijke waarnemers geel voorkomt bij gewoon daglicht 1
- De waarneming van vleermuizen laat dat ook zien: ze hebben daar kleur helemaal niet bij nodig. Kleur is blijkbaar iets wat wij, als mensen, zelf toevoegen aan de waarneming van objecten, een projectie van onze geest en alleen een manier van óns om naar de werkelijkheid te kijken en niet iets van de werkelijkheid zelf 1

of

- Dat vleermuizen kleuren mogelijk niet zien, zegt niet dat kleuren ook niet bestaan. Zij hebben niet dezelfde ogen als mensen, waardoor zij niet de juiste condities hebben om kleuren waar te nemen. Dat laat zien dat kleuren dispositionele eigenschappen van objecten zijn: dat ze onder normale omstandigheden bij normale menselijke waarnemers een kleurwaarneming veroorzaken. Volgens mij zijn kleuren dus niet puur een projectie van onze geest op de werkelijkheid, maar ook een dispositionele eigenschap van de fysieke objecten zelf 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van wat een conceptueel gedachte-experiment is: een gedachte-experiment waarin je je afvraagt hoe je de situatie of het scenario zou beschrijven 1
- een uitleg met tekst 8 dat Nagel een tegenfeitelijk gedachte-experiment uitvoert: je bent een mens en je stelt je voor hoe het zou zijn als je in plaats van een mens een vleermuis was 1
- een uitleg met tekst 8 dat Nagel geen evaluatief gedachte-experiment uitvoert: het gaat niet om wat je zou doen als je een vleermuis was, maar om hoe het zou zijn als je een vleermuis was 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Een conceptueel gedachte-experiment is een gedachte-experiment waarin je je afvraagt hoe je de situatie of het scenario zou beschrijven, waarbij begrippen worden geanalyseerd 1
- Het gedachte-experiment is een tegenfeitelijk gedachte-experiment. Nagel vraagt ons in tekst 8 om ons voor te stellen hoe het zou zijn om een vleermuis te zijn (de 'wat-als?'-vraag) en concludeert dat we dan nog steeds niet weten hoe het is om een vleermuis te zijn. De feitelijke situatie is dat we een mens zijn met menselijke ervaringen, de tegenfeitelijke situatie van het gedachte-experiment is dat we een vleermuis zouden zijn. Door het gedachte-experiment komen we er dan achter dat we niet kunnen weten hoe het zou zijn om een vleermuis te zijn 1
- Het is geen evaluatief gedachte-experiment omdat het niet gaat om een evaluatie van het gedrag van de vleermuis of van jezelf als je een vleermuis zou zijn. Het gaat alleen om het feitelijke aspect dat je je niet kunt voorstellen om zo te zijn. Nagel zegt zelf ook in tekst 8 dat het niet de vraag is hoe het voor mij zou zijn om me te gedragen als een vleermuis. Het is dus niet evaluatief 1

15 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van een weerlegging van de sceptische conclusie van Nagel vanuit het functionalisme: een blinde die echolocatie gebruikt, heeft dezelfde functionele toestanden als een vleermuis die echolocatie gebruikt en dus kan hij de vleermuis wel begrijpen 1
- een weergave van een weerlegging van de sceptische conclusie van Nagel vanuit het analogieargument van Mill: voor een blinde zijn de ervaringen van echolocatie analoog aan de ervaringen van echolocatie van de vleermuisen en dus kan hij de vleermuis wel begrijpen 1
- een argumentatie met het begrip 'belevingswereld' welke weerlegging het beste is 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens het functionalisme zijn mentale toestanden geen privé-ervaringen maar functionele toestanden. Een blinde die op dezelfde manier waarneemt, door middel van echolocatie, kan de mentale toestanden van de vleermuizen dus wel degelijk begrijpen, omdat de waarneming voor hem dezelfde functionele rol heeft. Daarmee kan een functionalist de sceptische conclusie dat de mentale toestanden van vleermuizen altijd onbekend zijn voor ons weerleggen 1
 - Ook op grond van Mills analogieargument is de sceptische conclusie te ontcrachten. Een blinde heeft namelijk een soortgelijke beleving bij de echolocatie. Omdat het dezelfde soort waarneming is, kan hij iets begrijpen van de ervaring van de vleermuis 1
 - Volgens mij heeft het functionalisme een betere weerlegging dan het analogieargument van Mill. De belevingswereld van een blinde is, omdat hij een mens is, nog steeds heel anders dan die van een vleermuis, waardoor je met het analogieargument volgens mij niet kunt aannemen dat de ervaring van een blinde analoog is aan de ervaring van een vleermuis. Het functionalisme heeft dit probleem niet en weerlegt de conclusie daarom beter dan het analogieargument 1
- of
- Volgens mij heeft het analogieargument van Mill een betere weerlegging dan het functionalisme. De belevingswereld van de blinde en de vleermuis worden in het functionalisme onterecht gereduceerd tot functionele toestanden. Nagel laat zien dat we de belevingswereld van de vleermuis niet kunnen begrijpen. Het analogieargument gaat ook uit van de belevingswereld en zoekt naar vergelijkbaarheid tussen die van de vleermuis en de blinde. Daarom weerlegt het analogieargument de sceptische conclusie beter dan het functionalisme 1

16 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg met tekst 11 dat als ‘qualia’ bestaan, de materialistische opvatting van de geest problematisch is: de privé-ervaring zelf kan niet worden gereduceerd tot materiële processen 1
- een uitleg op grond waarvan Wittgenstein het bestaan van ‘qualia’ ontkent: het bestaan van ‘qualia’ vooronderstelt een privétaal 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Door het belevingsaspect, de ‘qualia’, is een reductie van de geest tot materiële processen altijd problematisch. De beleving is altijd subjectief vanuit het perspectief van de waarnemer. Reductie van het bewustzijn naar materie laat altijd precies dat perspectief, de ‘hoe het is’-ervaring achterwege. Dat is wat Nagel in tekst 11 een mysterie noemt 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Wittgenstein zal het bestaan van 'qualia' ontkennen, omdat er volgens hem niet zoiets puur privés kan zijn waar we met dit woord naar verwijzen. Als je het bestaan van 'qualia' accepteert, vooronderstel je een privétaal en dat is volgens Wittgenstein onmogelijk omdat taal zijn betekenis krijgt in het gebruik ervan

1